

Raportari fiscale în timp real – obiectiv major la nivelul UE, inclusiv în România

Deloitte.

Procesul european de digitalizare a raportarilor fiscale, care în urma cu câțiva ani era caracterizat prin inițiative individuale ale statelor membre ale Uniunii Europene (UE), vizează, în prezent, uniformizarea procedurilor la nivel comunitar. Acest demers urmărește simplificarea sarcinii fiscale a contribuabililor care își desfășoară activitatea în UE, indiferent de marime și de sectorul de activitate, și creșterea încasarilor din taxe și impozite, în special din TVA, taxa care constituie o sursă majoră de venituri în toate statele membre, dar și pentru bugetul Uniunii. Principala provocare a acestei uniformizări constă, însă, în armonizarea sistemelor interne, deja implementate de anumite state, inclusiv România, cum ar fi SAF-T, în diverse variante, e-Factura, generalizată sau nu, sau sistemele electronice de monitorizare a transporturilor de bunuri.

O inițiativa europeană importantă în această direcție este pachetul legislativ „TVA în era digitală”, principalul obiectiv al acestei inițiative constând în reducerea deficitului de încasare a TVA comparativ cu anul 2019 (când, la nivel UE, a fost peste 10%, respectiv 135 de miliarde de euro). În varianta inițială, propunerea viza implementarea raportării electronice pentru livrarile transfrontaliere pe baza facturilor electronice până în ianuarie 2028. Ulterior publicării însă, statele care au adoptat anterior facturarea electronică obligatorie la nivel național au invocat particularitățile sistemelor acestora interne și au solicitat revizuirea anumitor componente ale propunerii și un acord asupra principiilor fundamentale în privința cerințelor de raportare digitală, care să stea la baza cadrului de raportare a datelor fiscale în timp real la nivelul UE. Spre exemplu, la cea mai recentă reuniune ECOFIN (Consiliul UE pentru Afaceri Economice și Financiare), Estonia s-a opus inițiativei, susținând că, în actuala variantă, ar impune sarcini financiare nejustificate IMM-urilor aflate sub pragul de TVA.

Inițiatorii proiectului estimau, în momentul publicării, ca măsurile propuse vor aduce venituri suplimentare la bugetul UE de aproximativ 200 de miliarde de euro, în următorii zece ani. Primele rezultate ale digitalizării raportarilor fiscale se vad deja, la nivelul Uniunii, având în vedere că, în doar doi ani, deficitul de încasare la TVA s-a redus la 5,3%, respectiv 61 de miliarde de euro (la finalul lui 2021) ceea ce reprezintă, potrivit Comisiei Europene, „o îmbunătățire fără precedent” comparativ cu anii anteriori.

Inițiative proprii ale statelor membre

În paralel, statele membre continuă să-și dezvolte sistemele proprii de raportare, în special pe cele care vizează controlul continuu al tranzacțiilor, prin raportările în timp real. Spre exemplu, Germania a adoptat, în prima parte a acestui an, legea care prevede facturarea electronică obligatorie începând din 2027, etapizat, în funcție de dimensiunea contribuabililor. De asemenea, țări precum Franța, Belgia sau Polonia sunt în diverse stadii de adoptare a unor sisteme similare, iar în altele funcționează deja de câțiva ani (ex. Italia).

Din aceeași categorie, a raportarilor electronice care au drept scop combaterea evaziunii fiscale, fac parte și sistemele electronice de monitorizare a transporturilor rutiere de marfuri. Un astfel de sistem (Electronic Trade and Transport Control System - EKAER) a fost implementat încă din 2015 în Ungaria și inițial presupunea raportarea tuturor transporturilor de bunuri pe drumurile publice din această țară. Însa Comisia Europeană a considerat ca sistemul încalca normele UE în domeniu și a solicitat autorităților ungare să își alinieze sistemele la reglementările UE. Astfel, începând din 2021, regula se aplica doar pentru transportul de bunuri cu risc fiscal.

Și Bulgaria a introdus recent un sistem electronic de monitorizare a transporturilor de bunuri cu risc fiscal ridicat, mai întâi pentru tranzacțiile intracomunitare, iar ulterior (din ianuarie 2024) pentru transporturile interne și transfrontaliere.

România, tur de forță – de la SAF-T, la e-Factura și e-Transport

România a demarat, la rândul său, procesul de digitalizare a raportarilor fiscale în urma cu câțiva ani, cele mai importante măsuri în această direcție fiind implementarea SAF-T (standard audit file for tax – fișierul standard de control fiscal), etapizat, începând de la 1 ianuarie 2022 cu marii contribuabili, generalizarea facturării electronice, de la 1 ianuarie 2024 pentru tranzacțiile business-to-business, și introducerea raportării RO e-Transport, de la 1 iulie 2022, inițial pentru transporturile rutiere de bunuri cu risc fiscal ridicat de pe teritoriul național și ulterior (de la 15 decembrie 2023) pentru transporturile rutiere internaționale de bunuri, indiferent de riscul fiscal.

Iar termenul de 1 iulie 2024 este extrem de important pentru contribuabilii din România pentru că, pe de o parte, dispare factura pe hârtie, odată cu generalizarea facturării electronice și, pe de altă parte, sistemul RO e-Transport devine sau ar trebuie să devină complet funcțional, odată cu expirarea perioadei de grație pentru ultima categorie de transporturi inclusă în sistem, respectiv transporturile rutiere internaționale de bunuri. Așadar, după acest termen, toți contribuabilii vizați de obligația de raportare a transporturilor de bunuri risca amenzi și penalități în caz de neconformare.

Concret, fiecare transport rutier de marfa care intra sub incidența reglementărilor privind RO e-Transport, trebuie să dețină unul sau mai multe coduri unice de identificare a transportului (cod UIT), prin care se identifică datele aferente bunurilor transportate. Pentru a obține un astfel de cod, solicitantul trebuie să raporteze autorității fiscale o serie de date referitoare la expeditorul/beneficiarul transportului, la tipul, cantitatea și valoarea bunurilor transportate, locul de încărcare/descărcare, mijlocul de transport folosit, punctul de trecere a frontierei (daca este cazul) etc.

Așadar, implementarea acestor sisteme (dar și cele care urmează, cum ar fi extinderea e-Factura pentru tranzacțiile business-to-consumer sau e-TVA) presupune un efort considerabil din partea contribuabililor vizați, dar și pentru autoritățile fiscale. Pe termen lung, dezideratul este ca aceste măsuri să aducă beneficii pentru contribuabili - proceduri de raportare simplificate, controale mai puține și mai rapide pentru cei care se conformează, un mediu de afaceri concurențial, prin reducerea cazurilor de evaziune fiscală-, dar și pentru autoritatea fiscală –eficiența sporită în derularea inspecțiilor fiscale, prin generalizarea controalelor la distanță și concentrarea pe zonele cu risc ridicat de fraudă, și, nu în ultimul rând, încasări mai mari la bugetul de stat.

În aceste condiții, este de așteptat ca demersurile de digitalizare a raportarilor fiscale să continue, într-un ritm mai accelerat sau mai lent, atât la nivel european cât și în țara noastră. Astfel că, este important ca sistemele dezvoltate în țările membre să fie cât mai flexibile pentru a putea fi integrate cu ușurință într-un sistem european care își propune să devină cât mai eficient în combaterea fraudei și evaziunii fiscale în Uniunea Europeană.